

Nr 71.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande; given Stockholms slott den 12 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Under de sex senaste åren hava statsmakterna, vid sidan av gällande tullskydd, vidtagit särskilda åtgärder till stödjande av sockerbetsodlingen. Från och med 1932 innebära dessa åtgärder i huvudsak, att sockerfabriksaktiebolagen — svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag — tillförsäkrats ensamrätt till införsel av socker mot det att bolagen enligt bestämmelser i kontrakt mellan bolagen och staten förbundit sig att vid inköp av betor och försäljning av socker tillämpa vissa an-

givna priser och bestämmelser. De nu i kraft varande stödåtgärderna, vilka gälla under tiden till och med den 29 februari 1936, hava tillkommit i överensstämmelse med beslut av 1935 års riksdag (prop. nr 79; R. skr. nr 43).

Nu tillämpade åtgärder till sockerbetsodlingens stödjande.

Genom förordningen den 26 februari 1935 (nr 33) har förordningen den 22 februari 1932 (nr 30) angående reglering av införseln av socker, vilken förordning trädde i kraft den 23 februari 1932 och enligt förordningarna nr 50/1933 och 21/1934 skulle gälla till och med den 28 februari 1935, givits förlängd giltighet för tiden till och med den 29 februari 1936. Enligt förordningen nr 30/1932 får socker (tulltaxenummer 119 och 120) icke till riket införas av annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Detta stadgande har dock ej avseende å transitering, uppläggning å tullager och under visst villkor provianteringsfrilager, egentlig gränstrafik samt viss tullfri införsel. Den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter införselrätt, äger att lämna annan tillstånd till införsel av vara, som avses i förordningen. Vara, som på grund av bestämmelserna i förordningen icke får införas, må, därest densamma icke är att enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel anse såsom olovligen införd, åter utföras under de villkor och i den ordning, som tullstadgan föreskriver.

Gällande kontrakt med svenska sockerfabriksaktiebolaget, vilket av bolaget undertecknats den 23 februari 1935, är av följande lydelse.

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 8 § omnämnda tid att annan än bolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omnämnda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

I avseende å införsel av socker, om vars inköp i fast räkning avtal träffats före den 2 februari 1932 och varom anmälan senast den 15 mars 1932 blivit gjord hos statens sockernämnd, skola bestämmelserna i 7 § andra stycket av kontraktet den 22 februari 1932 mellan staten och bolaget äga tillämpning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att inbjuda till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling under år 1935 i enlighet med mellan bolaget och Skånes betodlares centralförening överenskomna grunder samt under iakttagande

tillika, att grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt icke må, med undantag som följer av bestämmelserna i 3 § andra stycket, understiga 2 kronor 25 öre. Utöver det betpris, som bolaget med tillämpning härav skall erlagga, betalar bolaget ett särskilt tillägg av 4 öre per 100 kilogram sockerbetor. Denna bolagets förbindelse medför icke förpliktelse för bolaget att mottaga teckning av högre sockerbetsareal än sammanlagt 42,000 hektar.

3 §.

Bolaget åtager sig att bestrida 41.5 procent av kostnaderna för den i 6 § omnämnda nämnden.

Vidare förbinder sig bolaget att ej låta någon betodlare ingå eller övertaga betodlingskontrakt för 1935, innehållande bestämmelse om det i 2 § angivna minimipriset av 2 kronor 25 öre eller det i nämnda paragraf omnämnda tillägget av 4 öre, med mindre betodlaren avlämnar en vederbörligen underskriven förbindelse, enligt bilagda formulär¹, angående betarbetarlönerna 1935 och bestridande av vissa kostnader. Samtliga sådana underskrivna förbindelser skola av bolaget, på anfordran, överlämnas till den i 6 § omnämnda nämnden.

Vad betodlare enligt § 2 i förberörda förbindelse är skyldig betala skall bolaget innehålla å den odlaren tillkommande betlikviden. Sålunda innehållna belopp har bolaget att, på anfordran, redovisa till nämnden.

4 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

5 §.

Svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurantpris å krossmelis (K 5) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å K 5 åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å K 5 bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris än 30 öre per kilogram ej behöver av bolaget för sagda sockersort tillämpas.

6 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer (statens sockernämnd).

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 5 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dyligt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

¹ Här uteslutet.

7 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatser å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass ävensom att ej under nämnda tid införes accis å socker.

8 §.

Detta kontrakt gäller från och med den 1 mars 1935 till och med den 29 februari 1936.

Med mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag har ingåtts ett kontrakt, undertecknat av bolaget den 23 februari 1935, av i huvudsak samma innehåll som det nu återgivna.

Enligt den förbindelse, som jämlikt kontraktens 3 § skall avfordras betodlare, åligger det sådan odlare dels att vid användning under 1935 av lejd arbetskraft för sockerbetors skötsel eller upptagning, där ej gällande kollektivavtal om dylikt arbete är tillämpligt eller betarbetaren eljest av betodlaren erhåller ersättning enligt de i kollektivavtalet stadgade bestämmelser, betala vissa i förbindelsen angivna arbetslöner, dels ock att till täckande av kostnader, som sockernämnden har att bestrida, till nämnden erlægga en avgift av — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande — intill 2 kronor 50 öre för varje uppmätt hektar av odlarens sockerbetsodling 1935. Nyssnämnda arbetslöner hava i förbindelsen bestämts sålunda, att för sommarskötseln skall, därest den omfattar fyra arbetsmoment (gallring och tre hackningar) betalas ett ackord av minst 51 kronor per tunnland, samt att för upptagningen skall betalas ett ackord av minst 64 kronor per tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 6 öre per 400 sträckfamnar för varje 1,000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland) varmed skörden å egendomen överstiger 250 deciton betor per hektar. Omfattar sommarskötseln blott tre arbetsmoment (gallring och två hackningar), skall ackordet minskas med 8 kronor per tunnland. Det sagda skall dock ej gälla alla betodlare. För betodlare utanför Skåne, som tecknar betodlingskontrakt med råsockerfabrik i Skåne eller Blekinge, skall ackordet utgöra för sommarskötsel med fyra arbetsmoment minst 48 kronor per tunnland och för upptagning minst 59 kronor per tunnland eller tillhoppa minst 107 kronor per tunnland samt, om sommarskötseln blott omfattar tre arbetsmoment, ett 7 kronor lägre belopp per tunnland. För betodlare, som tecknar betodlingskontrakt med Roma eller Mörbylånga råsockerfabrik, äro motsvarande belopp respektive 49 kronor, 56 kronor, 105 kronor och 8 kronor. I båda nu ifrågavarande fall utgör kvantitetstillägget allenast 4 öre per 400 sträckfamnar.

Gällande bestämmelser äro i väsentliga delar lika med motsvarande stadganden i 1934 års avtal. Dessförinnan däremot saknades föreskrifter om skyldighet för bolagen att betala viss del av kostnaderna för statens sockernämnd samt att avfordra betodlarna sådan förbindelse, varom nyss förmålt. Vid jämförelse med motsvarande bestämmelser enligt 1934 års av-

tal förete de nu gällande olikheter dels därutinnan att bestämmelser om kvantitetstillägg för upptagningen av sockerbetor ej tidigare meddelats, dels ock så tillvida att det särskilda pristillägg av 4 öre per 100 kilogram sockerbetor, som bolagen enligt 1935 års kontrakt skola betala till betodlarna, icke förut utgått. Stadgandet om skyldighet för betodlarna att enligt angivna förbindelse tillämpa vissa lägsta betarbetarlöner tillkom för att hindra underbetalning till betarbetarna jämsides med att betodlarna genom statens ingripande tillförsäkrades viss prisgaranti. Upptagandet i förbindelsen av förut återgivna bestämmelser om kvantitetstillägg avsåg att undanröja det motsatsförhållande, som i avsaknad av sådana bestämmelser rådde mellan förbindelsens och gällande kollektivavtals lönestadganden. Det särskilda pristillägg av 4 öre per deciton sockerbetor, som bolagen enligt 1935 års kontrakt åtagit sig att erlægga till betodlarna, syftar att kompensera den merkostnad för odlarna, som kvantitetstillägget kan förorsaka.

Den avgift av högst 2 kronor 50 öre, som betodlare har att erlægga för varje uppmätt hektar av sin sockerodling, avses skola användas — förutom till täckande av hälften av kostnaderna för sockernämnden — till bestridande av vissa kostnader, som betodlingen i gemen kan hava gagn av, såsom för kontroll vid betleveranser, försöksverksamhet på sockerbetsodlingens område och dylikt. Genom beslut den 27 september 1935 har Kungl. Maj:t fastställt avgiftsbeloppet för 1935 till maximum, 2 kronor 50 öre.

I brev till generaltullstyrelsen den 26 februari 1935 angående sockerbetsodlingens stödjande (Sv. förf. saml. nr 34) har Kungl. Maj:t tillkännagivit, att Kungl. Maj:t genom ifrågavarande kontrakt för tiden 1 mars 1935—29 februari 1936 å de båda sockerbolagen överlåtitt sådan införselrätt, varom förmäles i förordningen nr 30/1932.

I instruktion för statens sockernämnd den 27 april 1934 (nr 85) hava meddelats närmare bestämmelser angående nämndens uppgifter med avseende å sockerregleringens tillämpning. Med avseende å omförmälda i kontrakten angivna förbindelse angående betarbetarlöner och bestridande av vissa kostnader är i instruktionen stadgad skyldighet för nämnden att, där betodlare finnes icke hava till betarbetare utbetalt denne enligt förbindelsen tillkommande ersättning för utfört arbete, vidtaga de åtgärder, som äro erforderliga för utbekommande av det belopp, betodlaren enligt förbindelsen har att för sådant fall utgiva samt, sedan beloppet uppburits av nämnden, utbetala till betarbetaren vad honom tillkommer. Tillika har föreskrivits, att vid behandlingen av dylikt ärende skola i nämnden deltaga två av Kungl. Maj:t utsedda extra ledamöter.

Sockerbetsodlingen 1935.

Den minimiareal, för vilken svenska sockerfabriksaktiebolaget enligt 1935 års kontrakt är skyldig mottaga teckning av sockerbetsodling, 42,000 hektar, överstiger motsvarande areal enligt 1934 års kontrakt med 2,000 hektar. Härutöver förklarade bolaget vid de förhandlingar, vilka föregingo gäl-

lande överenskommelse, sig villigt att mottaga teckning för en areal av intill 500 hektar, vilken skulle fördelas på mindre jordbrukare inom bolagets egentliga fabriksdistrikt. Vid fördelningen skulle i främsta rummet tillgodos odlare, vars totala areal odlad jord icke överstege 10 hektar med företräde för odlare med mindre areal, vilken för sin utkomst vore väsentligen beroende av sitt jordbruk. Betarealen skulle stå i lämpligt förhållande till odlarens totalareal med hänsyn till föreliggande omständigheter. Vid förhandlingar mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och Skånes betodlares centralförening förklarade bolaget ytterligare, att bolaget vid fördelningen av 1935 års totala betareal ville beakta dels att egendomar, vilkas betodling endast på grund av särskilda omständigheter under någon följd av år varit inställd, åter kunde erhålla en i förhållandet till arealen lämplig sådan odling, dels ock att om för möjliggörande härav reduktion måste ske av tecknad areal för egendomar med kontinuerlig odling, reduktionen i första hand drabbade odlare, vilkas betodling vore oproportionerligt stor i förhållande till deras totalareal, dock att mera obetydliga odlingar icke härav skulle beröras.

I kontraktet med mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag är någon minimiareal ej angiven. Vid de förhandlingar, som resulterade i nämnda kontrakt, uppgavs emellertid, att bolagets betareal torde komma att 1935 omfatta 5,000 hektar.

I enlighet med vad sålunda överenskommit rörande 1935 års betodling ingingos under våren samma år odlingskontrakt mellan sockerbolagen och betodlarna. Den på grund härav erhållna betarealen utgjorde beträffande den till svenska sockerfabriksaktiebolaget hörande odlingen 45,618 hektar och beträffande det mindre bolaget 5,021 hektar eller tillhoppa 50,639 hektar. Till jämförelse må nämnas att rikets sockerbetsareal under åren 1928—1934 uppgick till respektive 42,760, 27,409, 36,718, 35,107, 40,650, 50,572 och 50,570 hektar. Betarealen har sålunda 1935 varit något större än tidigare.

Betskörden per hektar var 1935, liksom de närmast föregående åren, hög. Sålunda uppgick hektarskörden för det större bolaget till 370 deciton. Motsvarande siffror för 1932—1934 voro 386, 372 och 365. Såsom normal avkastning i södra Sverige har pläгат anses 278 deciton per hektar. Den totala betskörden 1935 utgjorde 1,865,929 ton, varigenom till och med 1934 års osedvanligt stora skörd överträffats. Till belysning av skördens storlek må nämnas att totalskörden 1932—1934 uppgick till respektive 1,547,814 ton, 1,838,000 ton och 1,861,929 ton.

Sockethalten i betorna var under 1935 i medeltal för det större bolaget 17.52 procent och för det mindre bolaget 17.41 procent eller något högre än den som normal ansedda sockethalten 17.2 procent.

Råsockermängden av 1935 års betskörd uppskattas till 294,500 ton. Motsvarande myckenhet 1934, vilken ansågs vid dåvarande socketkonsumtion väl täcka landets socketbehov under ett konsumtionsår, utgjorde 273,000 ton.

Betpriset har såsom nämnts enligt de mellan staten och bolagen ingångna kontrakten per 100 kilogram betor med 16 procent sockerhalt utgjort 2 kronor 25 öre, vartill kommit ett särskilt tillägg av 4 öre. För högre sockerhalt än 16 procent har utgått ett ytterligare tillägg, vilket för det större bolagets del i medeltal uppgått till 21.38 öre per deciton. Följande sammanställning visar betpriset under de senaste nio åren beträffande sistnämnda bolag.

Kampanjär	Betpris i öre för deciton			
	grundpris	särskilt tillägg	tillägg för sockerhalt	summa
1927/1928	281.66	—	6.46	288.12
1928/1929	244.23	—	7.41	251.64
1929/1930	211.61	—	16.89	228.50
1930/1931	245.00	—	12.21	257.21
1931/1932	209.57	—	21.88	231.45
1932/1933	230.00	—	14.66	244.66
1933/1934	225.00	—	30.23	255.23
1934/1935	225.00	—	5.48	230.48
1935/1936	225.00	4.00	21.38	250.38.

Löneförhållandena inom sockerbetsodlingen.

Bestämmelserna i det mellan svenska lantarbetsgivarnes centralförening och skånska lantmännens arbetsgivareförening, å ena sidan, samt svenska lantarbetareförbundet och dess skånedistrikt, å andra sidan, den 18 mars 1933 ingångna kollektivavtalet rörande sommarskötsel och upptagning av sockerbetor m. m. hava varit gällande även under 1935. Avtalet innehåller, utöver vissa bestämda priser för sommarskötselns olika arbetsmoment och för upptagningen, särskilda bestämmelser om tillägg eller avdrag med hänsyn till plantantalet vid gallringen samt om kvantitetstillägg vid upptagningen. Angående kollektivavtalets bestämmelser må i övrigt lämnas följande redogörelse.

För sommarskötseln är fixerat ett grundpris av 34 öre för gallringen, 20.4 öre för första hackningen och 12.7 öre för varje av arbetsgivaren påfordrad annan hackning, allt per 100 sträckfamnar, till vilket tillägg kan utgå och från vilket avdrag kan göras med hänsyn till det plantantal, som gallringsarbetet givit till resultat. Tillägget utgår med 1 krona per 6,400 sträckfamnar för varje 1,000-tal plantor utöver 38,000 stycken upp till 46,000 plantor. Avdrag sker per 6,400 sträckfamnar och varje 1,000-tal plantor, dels för plantantal understigande 38,000 stycken med 1 krona för vartdera av de tre första tusentalen och därefter med 2 kronor per tusental, dels för plantantal överstigande 46,000 stycken med 1 krona per 1,000-tal. — För upptagning av sockerbetor utgår ersättning per 400 sträckfamnar med 3 kronor 75 öre under oktober och 4 kronor 25 öre under november, dock att totalersättningen om arbetaren fullgjort upptagningen utgör 4 kronor, vartill kommer ett s. k. kvantitetstillägg av 6 öre per 400 sträckfamnar för varje 1,000-tal kilogram per hektar, varmed skörden å egendomen överstiger 280 deciton betor per hektar. — I avtalet, i fråga om

sommarskötseln, angivna 6,400 sträckfamnar motsvara vid ett radavstånd av 45 centimeter ett tunnland. Sistnämnda ytenhet motsvaras, då fråga är om upptagningen, av 16 enheter (rutor) om 400 sträckfamnar. Med utgångspunkt härifrån ernås vid tillämpning av kollektivavtalets ackordspriser ungefärligen följande arbetsförtjänster. Därest sommarskötseln omfattat fyra arbetsmoment, giver ackordet per 6,400 sträckfamnar (= 1 tunnland) 51 kronor. Förekommer ej den tredje hackningen, blir ackordet för sommarskötseln 43 kronor per tunnland. Upptagningen skulle vid ett medelpris av 4 kronor per 400 sträckfamnar betalas med 64 kronor per 6,400 sträckfamnar. Inalles borde alltså erhållas en arbetsförtjänst av 115 kronor per tunnland. Denna arbetsförtjänst kan dock, som nämnts, ökas dels genom att gallringen utföres så att önskat plantantal erhålles, dels om skörden ökas.

Före utgången av uppsägningstiden för gällande kollektivavtal hava under februari 1936 förhandlingar förekommit mellan parterna, varvid nytt sådant avtal ingåtts, därvid vissa förhöjningar av betarbetalningarna skett. Sålunda har grundpriset för *s o m m a r s k ö t s e l n* höjts till 36 öre för gallringen, 22 öre för första hackningen efter gallringen och 14 öre för varje av arbetsgivaren påfordrad annan hackning, allt per 100 sträckfamnar. Därest ingen hackning sker före gallringen, skall priset för den senare utgöra 43 öre per 100 sträckfamnar. Ersättningen för *u p p t a g n i n g e n* har fastställts till 3 kronor 90 öre under oktober och 4 kronor 40 öre under november, allt per 400 sträckfamnar, med rätt dock för arbetare, som fullgjort åtaget upptagningsarbete, att i totalersättning bekomma 4 kronor 15 öre per nämnda areal. Härförutom skall för upptagningen utgå kvantitetstillägg med samma belopp som enligt det gamla avtalet. Beträffande sagda tillägg har överenskommits, att därest arbetare genom styrkt sjukdom eller annan melankommande orsak är förhindrad att slutföra åtaget arbete om minst 6,400 sträckfamnar och för detsammes utförande ställer annan arbetare i sitt ställe, kvantitetstillägg skall utgå till respektive arbetare i proportion till utfört arbete.

Läget å sockermarknaden.

Under hela den tid gällande kontrakt varit i kraft har sockeraktiebolagens priskurantpris per kilogram krossmelis utgjort 30 öre eller sålunda det lägsta pris, bolagen enligt kontrakten varit skyldiga tillämpa. Om fri prisbildning varit rådande, torde krossmelisnoteringen hava varit under tiden från och med den 1 mars till början av oktober 1935 27 öre per kilogram samt under tiden därefter 28 öre per kilogram.

Bolagens försäljningar av raffinerat socker hava under tillverkningsåret 1 september 1934—31 augusti 1935 uppgått till sammanlagt 257,389 ton. Motsvarande myckenhet har under närmast föregående år utgjort

1929/1930	214,203 ton
1930/1931	213,801 »
1931/1932	224,594 »
1932/1933	c:a 233,000 »
1933/1934	253,409 » .

Med anledning av anbefallning att inkomma med redogörelse för prisutvecklingen och läget i övrigt å sockermarknaden har *statens sockernämnd* med skrivelse den 2 januari 1936 överlämnat en av svenska sockerfabriksaktiebolaget på anmodan av nämnden utarbetad promemoria i ämnet. I promemorian anföres bland annat följande.

Man torde kunna säga, att skördeutsikterna år 1930/1931 och den alla förväntningar överträffande sockerproduktion, som sedan inträtt, banat väg för den depression, som sockernäringsen genomgick. På grund av det dåliga pris, som då framkommit, hade producentländerna råkat i svårigheter, vilka man sökt avvärja genom nationella skyddsåtgärder. Genom den s. k. Chadbourneplanen, vilken dock upphört att gälla med den 1 september 1935, hade man till en början sökt att rationellt avarbeta uppkommet överskottslager och sedan möta sammanträngningen av den fria marknaden, men man torde överskattat placeringsmöjligheterna, vartill i hög grad bidragit olika lång växttid och icke samtidigt inträffande skördetid. Först sedan produktionen i de skyddade länderna någorlunda stabiliserats, hade den planerade anpassningen kunnat mera rationellt tillrättaläggas, och den förefölle under löpande produktionsår komma att slutföras. Till belysning av läget anfördes följande siffror utvisande sockerproduktionen i tusentals ton.

	1934/35	1933/34	1932/33	1931/32	1930/31	1929/30
Total rörsockerproduktion.....	16,160	16,768	16,630	17,820	17,155	18,232
Total betsockerproduktion.....	9,548	8,721	7,634	8,511	11,327	9,157
Summa	25,708	25,489	24,264	26,331	28,482	27,389.

För några år sedan hade den fria marknaden kunnat indelas i tre sektioner av betydelse, den europeiska, den amerikanska och den asiatiska. Under år 1933 infördes kontingentering av den amerikanska marknaden hade resulterat däri, att denna praktiskt taget stängts för annat än tullfritt och preferensberättigat socker. Samtidigt som den amerikanska marknaden upphörde att vara ett allmänt tillgängligt avsättningsområde, hade å densamma påbörjats en genom kontingenteringen åsyftad avsevärd prisförbättring, som emellertid saknat motsvarighet å den fria marknaden och därigenom fråntagit den amerikanska karaktären av indikator av världssockerpriset. Marknaden i Östern hade redan tidigare genom höga frakter och andra omständigheter varit tämligen isolerad, och detta förhållande hade, delvis genom de senaste årens självförsörjningssträvanden i Brittiska Indien, ytterligare markerats, varför även denna marknad kunde lämnas ur räkningen vid bedömandet av det på de europeiska förhållandena inverkan av den fria världsmarknadspriset. Sålunda återstode blott den europeiska fria marknaden, i huvudsak lokaliserad till England, där en enda firma ensam torde övertaga cirka $\frac{3}{4}$ av den råsockerkvantitet, för vilken avsättning söktes å den fria marknaden i Europa. Däri torde en god del av förklaringen ligga till att de senare årens statistiska förbättring ej funnit ett väntat gynnsamt uttryck i priset. Följande siffror, publicerade av firman C. Czarnikow, Ltd, London, torde hava intresse i detta sammanhang.

	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929	1928
Synligt förråd per den 1 september i tusen- tals ton	4,755	6,356	6,941	7,529	7,422	5,900	4,590	3,670
Råsockerpris per cwt., 96 %, cif England i shillings	c:a 4/9	4/8 ³ / ₄	5/3	5/9 ¹ / ₂	6/3 ³ / ₄	6/7	9/0 ¹ / ₂	11/7 ¹ / ₂ .

Det egendomliga hade således inträffat, att ett förbättrat statistiskt läge under några år åtföljts av fallande respektive under sista året oförändrat pris, ett förhållande, som möjliggjorts sannolikt endast genom den europeiska fria marknadens nuvarande struktur.

Vad situationen under löpande produktionsår beträffade, kunde följande anföras:

Det synliga världsförrådet vid ingången av år 1935/1936 torde med cirka 1 à 1.5 miljoner ton hava understigit närmast föregående års begynnelseförråd. Konsumtionen hade under år 1934/1935 utvecklats gynnsamt, och en lagerminskning av sagda storlek förefölle kunna slutas därav.

Över totalproduktionen under löpande tillverkningsår hade någon offentlig uppskattning ännu ej framkommit, enär en del produktionsuppgifter först senare bleve tillgängliga, men det vore sannolikt, att den icke i större grad komme att avvika från fjolårets. För betsockerproduktionen i Europa med undantag av Ryssland förelåge följande siffror i ton:

1935/36	1934/35	1933/34
6,487,500	7,058,219	6,179,000.

Av största intresse i detta sammanhang vore storleken av de kvantiteter, som komme att tillföras den fria marknaden i Europa och där verka avgörande för prisbildningen. Man hade härvid i huvudsak att beakta Kuba, San Domingo, Peru, Tjeckoslovakien och Polen. Vad de fyra sistnämnda beträffade förelåge icke respektive kunde knappast inträda alltför stora förändringar i förhållande till fjolåret. Annorlunda ställde det sig däremot med Kuba. Detta land hade genom Chadbourneplanens upphörande fria händer i produktionshänseende och torde även hava sockerrör till sitt förfogande för en betydligt ökad kvantitet. Om eller i vad mån det kunde väntas göra bruk av dessa förhållanden, vore naturligtvis svårt att säga, men vid beaktande av Kubas förklarade benägenhet för fortsatt internationellt samarbete vore man böjd att antaga, att landet icke skulle vilja försvåra ett dylikt genom ökad produktion. Vad Java beträffade, förefölle under 1934 balans återuppnås mellan produktionen å ena sidan samt konsumtionen och avsättningsmöjligheterna i Östern å den andra, varför belastning av den europeiska marknaden därifrån icke syntes sannolik. Någon sådan hade ej heller förekommit under den senaste tiden. Allt tycktes för närvarande tala för — varvid dock erinrades om ofullständigheten i den nu möjliga överblicken — att produktionens totala storlek liksom även försörjningen av den fria marknaden i Europa komme att bliva i huvudsak oförändrad. Då dessutom någon avmattning i föregående års gynnsamma konsumtionsutveckling ännu ej inträtt, snarare kunde ett ökat förbättringstempo konstateras, kunde måhända, trots den ringa del som hittills förflutit av innevarande tillverkningsår, en viss förhoppning på fortsatt lagerminskning vara berättigad. Huruvida de senaste årens i det föregående påpekade egendomligheter beträffande prisutvecklingen komme att kvarstå, vore givetvis ovisst, men hänvisning borde måhända lämpligen ske till två omständigheter, som kunde bringa en förändring på denna punkt. Dessa vore:

1) En enligt rykte förestående sockerkonferens i London, som skulle sammankallas av brittiska regeringen och vars uttalade syfte vore att åstadkomma en prisförbättring för att därigenom avlasta den engelska statsbudgeten från subsidierna till den inhemska sockernäringsen och för att höja räntabiliteten hos koloniernas sockerindustri.

2) Den återhållsamhet med utbuden, som den senaste tiden kännetecknat försäljningstaktiken hos till den fria marknaden hänvisade producenter, och som i huvudsak torde vara anledningen till det på sista tiden något förbättrade prisläget.

I anslutning till uppgifterna i denna promemoria har statens sockernämnd för egen del framhållit följande.

De gjorda uttalandena om utsikterna för ett förbättrat marknadsläge hade så till vida vunnit bestyrkande, som en jämförelse mellan priserna den 21 december 1934 och samma dag påföljande år för börserna såväl i New York som i London och Hamburg utvisade en prisförbättring av omkring 2 öre för kilogram. Varaktigheten av denna förbättring liksom utsikterna i övrigt för prisutvecklingen under 1936 vore antagligen i främsta rummet beroende av de båda faktorer, som särskilt framhållits i förberörda redogörelse. Därjämte torde man icke böra bortse från det inflytande på marknadsläget, som det nuvarande ovissa utrikespolitiska läget i Europa kunde utöva med avseende på efterfrågan och därmed på prisutvecklingen för en nödvändighetsvara som socker. Även med tillbörlig hänsyn tagen till samtliga nu berörda omständigheter torde emellertid icke en sådan prisstegring å den internationella sockermarknaden kunna förväntas under det närmaste året, som kunde tänkas giva anledning till ett upphävande av den nuvarande sockerregleringen här i landet.

Med hänsyn till, att årets sockerbettskörd såväl kvantitativt som med avseende å sockerhalten överträffat fjolårets skörd, vilken redan den väl täckt landets sockerbehov under ett konsumtionsår, ävensom i betraktande av beräknat lager av socker vid slutet av innevarande konsumtionsår torde ej blott konsumtionsbehovet för ytterligare ett år framåt vara tillfredsställt utan jämväl ett visst produktionsöverskott uppstå.

Nämnden anför slutligen, att nämnden vid överbägande av nu anmärkta, den inländska sockermarknaden berörande omständigheter ävensom under beaktande av andra med sockerregleringen förknippade spörsmål, vilka ankomme på nämndens handläggning, ej funnit anledning ifrågasätta någon ändring i den nuvarande sockerregleringen.

I detta sammanhang må slutligen lämnas följande sammanställning över detaljpriset i svenska kronor per kilogram strösocker i olika europeiska länder den 15 oktober 1935.

Belgien	0.35	Danzig	0.82
Sverige	0.36	Spanien	0.87
Danmark	0.37	Polen	0.93
England	0.40	Österrike	0.95
Schweiz	0.51	Ungern	1.02
Finland	0.59	Tjeckoslovakien	1.03
Norge	0.62	Holland	1.18
Irland	0.67	Tyskland	1.20
Frankrike	0.73	Italien	2.00.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till läget å den internationella sockermarknaden torde den svenska sockerbetsodlingen alltjämt vara i behov av statsmakternas stöd. Jag förordar, att den under de senaste åren tillämpade regleringsformen bibehålles. Nya avtal, avseende 1936 års sockerbetskörd, böra alltså träffas mellan staten och de båda sockerbolagen. Efter överläggningar med bolagen hava preliminära överenskommelser ingåtts. Förhandlingar hava i samband härmed skett jämväl med representanter för betodlarna.

Det mellan svenska lantarbetsgivarnes centralförening och skånska lantmännens arbetsgivareförening, å ena, samt svenska lantarbetareförbundet och dess skånedistrikt, å andra sidan, ingångna nya kollektivavtalet rörande sommarskötsel och upptagning av sockerbetor innebär väsentligen den olikheten i jämförelse med det tidigare gällande, att ersättningen för sommarskötsel, om denna omfattar gallring och tre hackningar, kommer att utgöra tillhoppa i runt tal 55 kronor per tunnland i stället för förut 51 kronor, samt att ersättningen för upptagning kommer att uppgå till, likaledes i runt tal, 66 kronor i stället för 64 kronor per tunnland. Helackordet har alltså höjts från omkring 115 kronor till ungefär 121 kronor per tunnland. I överensstämmelse med de principer, som under de senare åren tillämpats vid statsmakternas ingripande till sockerbetsodlingens stödjande, torde därför i den förbindelse, betodlare vid tecknande eller övertagande av betodlingskontrakt skall överlämna till statens sockernämnd angående tillämpande av lägst vissa fastställda betarbetarlöner, vissa jämkningar böra ske. Betarbetarlönerna för Skåne, Östergötland och Västergötland böra sålunda i förbindelsen fastställas i överensstämmelse med de enligt det nya kollektivavtalet bestämda belopp. Enligt sagda avtal skall ersättningen för gallringsarbetet ökas med visst belopp, därest den hackning, som plägar föregå gallringen, bortfaller. Det torde ej låta sig göra att i förbindelsen intaga lika detaljerade bestämmelser som i avtalet. Det avsedda syftet torde därför böra vinnas genom andra jämkningar i förbindelsen. Sålunda böra de normalt förekommande fyra arbetsmomenten för sommarskötseln nämnas i följande ordning: hackning, gallring och ytterligare två hackningar. Avdrag bör endast få göras om den sista av nämnda hackningar bortfaller. Detta avdrag, nu bestämt till 8 kronor per tunnland, torde med hänsyn till de ändrade lönerna böra höjas till 9 kronor. För betarbetare i andra distrikt än de nyss berörda torde ersättningsbestämmelserna böra i motsvarande mån jämkas, därvid bör tillses att det inbördes förhållandet mellan betarbetarlönernas storlek inom de olika distrikten så litet som möjligt rubbas. Enligt dessa grunder torde betodlare utanför Skåne, som tecknar betodlingskontrakt med råsockerfabrik i Skåne eller Blekinge, böra betala för sommarskötsel, omfattande fyra arbetsmoment, 52 kronor i stället för 48 kronor samt för upptagning 60 kronor i stället för 59 kronor, allt per tunnland. Bortfaller den sista hackningen, bör ackordet för sommarskötseln och helackordet minskas med 8 kronor i stället för nu 7 kronor. Betodlare, som tecknar odlingskontrakt med Roma eller Mörbylånga råsockerfabrik, bör betala för sommarskötsel om fyra arbetsmoment 53 kronor i stället för 49 kronor och för upptagning 57 kronor i stället för 56 kronor per tunnland.

Vid allenast två hackningar bör ackordet för sommarskötseln liksom helackordet här minskas med 9 kronor.

Till de nuvarande bestämmelserna angående kvantitetstillägg för upptagning torde i förbindelserna på samma sätt som i kollektivavtalet fogas ett stadgande av innehåll att därest arbetare genom styrkt sjukdom eller annan mellankommande orsak är förhindrad att slutföra åtaget arbete om minst 6,400 sträckfamnar och för detsammats utförande ställer annan arbetare i sitt ställe, kvantitetstillägg skall utgå till respektive arbetare i proportion till utfört arbete. Vidare har till förhindrande av att utbetalningen av kvantitetstillägget alltför länge uppskjutes ansetts böra föreskrivas, att kvantitetstillägg skall betalas senast två veckor efter kampanjens slut vid vederbörande fabrik.

I övrigt torde någon ändring i förbindelsernas nuvarande bestämmelser ej böra ske. Mina förra året gjorda uttalanden rörande bestämmelsernas tillämpning och innebörd torde givetvis alltjämt äga giltighet. Beträffande förbindelsernas närmare utformning hänvisas till den vid statsrådsprotokollet fogade *bilagan Aa*.

Vid förhandlingarna med sockerbetsodlarnas representanter hava dessa samtyckt till nämnda ändringar rörande arbetslönerna. Emellertid hava de framhållit såsom skäligt att betodlarna tillerkändes någon höjning av priset å sockerbetor. Med anledning härav har med bolagen överenskommits, att dessa skola under nästa kontraktsår utöver nuvarande grundpris 2 kronor 25 öre och det i gällande kontrakt stadgade tillägget av 4 öre, allt per 100 kilogram sockerbetor, betala ett ytterligare tillägg av 8 öre per deciton. I samband härmed hava bolagen emellertid betingat sig sådan ändring i nuvarande bestämmelser rörande sockerpriset, att bolagen skola vara berättigade att under ifrågavarande tid för 190,000 ton krossmelis tillämpa ett lägsta pris av 31 öre i stället för 30 öre per kilogram.

Svenska sockerfabriksaktiebolaget har medgivit, att den minimiareal, för vilken bolaget kontraktssenligt skall vara skyldigt mottaga teckning av sockerbetsodling, även för 1936 bestämmes till 42,000 hektar. Emellertid läser bolaget icke komma att motsätta sig ytterligare teckning eller till ungefär samma totalareal som under 1935. Vad mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag beträffar torde även detta bolag komma att för 1936 mottaga teckning av ungefär lika stor areal som nästföregående år. Såsom förut sagts förband sig förstnämnda bolag 1935 att oberoende av sin övriga areal mottaga teckning till odling av sockerbetor från småbrukare — i främsta rummet sådana med en totalareal odlad jord ej överstigande 10 hektar — för en areal av intill 500 hektar. Med anledning av framställningar från Malmöhus läns småbrukareförbund samt ett stort antal småbrukare och lägenhetsägare på Öland hava bolagen nu gemensamt åtagit sig att under 1936 — utöver nämnda areal om 500 hektar — mottaga teckning till sockerbetsodling av småbrukare för ytterligare högst 500 hektar på i huvudsak samma villkor som de beträffande förstnämnda 500 hektar gällande. För 300 hektar av den nya arealen avses teckning skola mottagas av svenska sockerfabriksaktiebo-

laget. Återstående 200 hektar skola komma på det mindre bolagets del och förbehållas Öland. Beträffande fördelningen av sistnämnda areal har förutsetts, att delaktighet i densamma skall kunna tillerkännas småbrukare oberoende av om totalarealen odlad jord över- eller understiger 10 hektar. Slutligen må framhållas, att för tillgodoseende av småbrukareintresset i Östergötland det mindre bolaget ytterligare förklarar sig villigt att mottaga en extra areal sockerbetsodling därstädes av 100 hektar på samma villkor som i fråga om nyssnämnda areal på Öland.

Utöver vad som framgår av det anförda ifrågasättes ej någon ändring i de enligt nuvarande avtal med bolagen gällande bestämmelserna.

Förslag till nya kontrakt, upprättade i enlighet med de grunder jag i det föregående angivit, torde få såsom *bilagor* fogas till statsrådsprotokollet. Bolagen hava förbundit sig att, därest förslagen oförändrade godkännas av statsmakterna, sluta avtal med staten i enlighet med samma förslag.

Liksom föregående år förutsätter jag, att de uttalanden, vilka vid behandlingen av förevarande spörsmål 1933 gjordes rörande sockerimportörers inköpsrätt hos sockerbolagen samt rörande utjämning av detaljhandelsmarginalen skola hava avseende jämväl å den nya avtalstiden.

För kontraktens giltighet fordras riksdagens samtycke. Vidare förutsättes, att riksdagen beslutar, att för tiden från och med den 1 mars 1936 till och med den 28 februari 1937 rätt att till riket införa socker icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Meddelande av erforderliga närmare föreskrifter torde ankomma på Kungl. Maj:t. Därvid torde givetvis iakttagas, att importen lämnas fri beträffande de i 1 § andra och tredje styckena av kontrakten avsedda fall samt beträffande i sagda paragrafs fjärde stycke avsedda fall regleras på där angivet sätt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att för tiden från och med den 1 mars 1936 till och med den 28 februari 1937 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

dels ock godkänna de såsom bilagor till detta protokoll fogade förslagen till kontrakt mellan staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-

Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ragnar Odhnoff.

Bilaga A.

Förslag
till
Kontrakt
mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 8 § omnämnda tid att annan än bolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omnämnda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

I avseende å införsel av socker, om vars inköp i fast räkning avtal träffats före den 2 februari 1932 och varom anmälan senast den 15 mars 1932 blivit gjord hos statens sockernämnd, skola bestämmelserna i 7 § andra stycket av kontraktet den 22 februari 1932 mellan staten och bolaget äga tillämpning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att inbjuda till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling under år 1936 i enlighet med mellan bolaget och Skånes betodlars centralförening överenskomna grunder samt under iakttagande tillika, att grundpriset för 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt icke må, med undantag som följer av bestämmelserna i 3 § andra stycket, understiga 2 kronor 25 öre. Utöver det betpris, som bolaget med tillämpning härav skall erlagga, betalar bolaget ett särskilt tillägg av 12 öre per 100 kilogram sockerbeter. Denna bolagets förbindelse medför icke förpliktelse för bolaget att mottaga teckning av högre sockerbetsareal än sammanlagt 42,000 hektar.

3 §.

Bolaget åtager sig att bestrida 41.5 procent av kostnaderna för den i 6 § omnämnda nämnden.

Vidare förbinder sig bolaget att ej låta någon betodlare ingå eller övertaga betodlingskontrakt för 1936, innehållande bestämmelse om det i 2 § angivna minimipriset av 2 kronor 25 öre eller det i nämnda paragraf omnämnda tillägget av 12 öre, med mindre betodlaren avlämnar en veder-

börligen underskriven förbindelse, enligt bilagda formulär,¹ angående betarbetarlönerna 1936 och bestridande av vissa kostnader. Samtliga sådana underskrivna förbindelser skola av bolaget, på anfordran, överlämnas till den i 6 § omnämnda nämnden.

Vad betodlare enligt § 2 i förberörda förbindelse är skyldig betala skall bolaget innehålla å den odlaren tillkommande betlikviden. Sålunda innehållna belopp har bolaget att, på anfordran, redovisa till nämnden.

4 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

5 §.

Svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurantpris å krossmelis (K 5) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å K 5 åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å K 5 bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris för sagda sockersort ej behöves tillämpas än 31 öre per kilogram för en försåld kvantitet inom hela landet av 190,000 ton — häri inbegripna jämväl försäljningar av melersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag — samt 30 öre per kilogram vid försäljning därutöver.

6 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:tt tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer (statens sockernämnd).

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 5 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dylikt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:tt meddela närmare föreskrifter.

7 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatser å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass ävensom att ej under nämnda tid införes accis å socker.

8 §.

Detta kontrakt gäller från och med den 1 mars 1936 till och med den 28 februari 1937.

¹ Se bilaga Aa.

Bilaga Aa.

Förbindelse

till

statens sockernämnd

angående betarbetarlönerna 1936 och bestridande av vissa på statens sockernämnd ankommande kostnader.

§ 1.

Undertecknad, här nedan kallad betodlaren, förbinder sig gent emot statens sockernämnd att vid användning under 1936 av lejd arbetskraft för sockerbetors skötsel eller upptagning — där ej gällande kollektivavtal om dylikt arbete är tillämpligt eller betarbetaren eljest av betodlaren erhåller ersättning enligt de i kollektivavtalet stadgade bestämmelser — iakttaga följande:

(Se noten
här nedan).¹

1. För *sommarskötseln* skall, därest denna omfattar fyra arbetsmoment (hackning, gallring och ytterligare två hackningar), betalas ett ackord av

¹ I följande fall må § 1 mom. 1 i stället hava nedan angivna lydelse, nämligen beträffande

betodlare *utanför Skåne*, som tecknar betodlingskontrakt med *råsockerfabrik i Skåne eller Blekinge*:

»För *sommarskötseln* skall, därest denna omfattar fyra arbetsmoment (hackning, gallring och ytterligare två hackningar), betalas ett ackord av minst 52 kronor per tunnland. — För *upptagningen* skall ackordet vara minst 60 kronor för tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 4 öre per 400 sträckfamnar för varje 1,000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland), varmed skörden å egendomen överstiger 250 deciton betor per hektar. — *Helackordet* skall alltså vara minst 112 kronor per tunnland jämte kvantitetstillägg i förekommande fall. — *Bortfaller den sista av ovannämnda hackningar*, minskas ackordet för *sommarskötseln* liksom *helackordet* med 8 kronor per tunnland.»

betodlare, som tecknar betodlingskontrakt med *Roma råsockerfabrik* eller med *Mörbylånga råsockerfabrik*:

»För *sommarskötseln* skall därest denna omfattar fyra arbetsmoment (hackning, gallring och ytterligare två hackningar), betalas ett ackord av minst 53 kronor per tunnland. — För *upptagningen* skall ackordet vara minst 57 kronor per tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 4 öre per 400 sträckfamnar för varje 1,000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland), varmed skörden å egendomen överstiger 250 deciton betor per hektar. — *Helackordet* skall alltså vara minst 110 kronor per tunnland jämte kvantitetstillägg i förekommande fall. — *Bortfaller den sista av ovannämnda hackningar*, minskas ackordet för *sommarskötseln* liksom *helackordet* med 9 kronor per tunnland.»

minst 55 kronor per tunnland. — För *upptagningen* skall ackordet vara minst 66 kronor per tunnland. Härutöver skall för upptagningen betalas ett kvantitetstillägg av 6 öre per 400 sträckfamnar för varje 1,000-tal kilogram per hektar (cirka 500 kilogram per tunnland), varmed skörden å egendomen överstiger 280 deciton betor per hektar. — *Helackordet* skall alltså vara minst 121 kronor per tunnland jämte kvantitetstillägg i förekommande fall. — *Bortfaller den sista av ovannämnda hackningar*, minskas ackordet för sommarskötseln liksom helackordet med 9 kronor per tunnland.

2. Kvantitetstillägg utbetalas senast två veckor efter kampanjens slut vid vederbörande fabrik. Därest arbetare genom styrkt sjukdom eller annan mellankommande orsak är förhindrad att slutföra åtaget arbete om minst 6,400 sträckfamnar och för detsamma slutförande ställer annan arbetare i sitt ställe, skall kvantitetstillägg utgå till respektive arbetare i proportion till utfört arbete.

3. Erhåller betarbetaren icke ersättning enligt bestämmelserna i mom. 1 och 2, är betodlaren pliktig att, där han ej inom viss av statens sockernämnd förelagd tid styrker sig hava till betarbetaren betalat vad som felas, efter anmodan av nämnden, utgiva ett belopp, motsvarande den felande ersättningen jämte 5 procent årlig ränta därå, att av nämnden disponeras enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

§ 2.

Tillika förbinder sig betodlaren att till täckande av kostnader, som statens sockernämnd har att bestrida, till nämnden erlægga en avgift av intill 2 kronor 50 öre för varje uppmätt hektar av odlarens sockerbetsodling 1936. Avgiften, vilkens närmare belopp fastställs av Kungl. Maj:t, må på nämndens begäran innehållas å betodlaren tillkommande betlikvid. För del av hektar reduceras avgiften i proportion till arealen.

§ 3.

Twister om tolkningen och tillämpningen av denna förbindelse — däri inbegripet avgörande, huruvida och i vad mån ersättningsskyldighet enligt § 1 mom. 3 föreligger — skola avgöras enligt gällande lag om skiljemän, med iakttagande att skiljemännen skola vara tre, varav en utses av styrelsen för Skånes betodlares centralförening och en av styrelsen för svenska lantarbetareförbundet samt den tredje (ordföranden) av Kungl. Maj:t.

Bilagga B.

Förslag
till
Kontrakt
mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriks-
aktiebolag.

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 8 § omnämnda tid, att annan än bolaget och svenska sockerfabriksaktiebolaget ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av nys omförd vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

I avseende å införsel av socker, om vars inköp i fast räkning avtal träffats före den 2 februari 1932 och varom anmälan senast den 15 mars 1932 blivit gjord hos statens sockernämnd, skola bestämmelserna i 7 § andra stycket av kontraktet den 22 februari 1932 mellan staten och bolaget äga tillämpning.

•

2 §.

Bolaget förbinder sig att i kontrakt angående sockerbetsodling under år 1936 i avseende å beräkningen av betpriset intaga bland annat följande bestämmelser.

Till grund för beräkningen av betpriset lägges medelpriset å 1 kilogram krossmelis (K 5) enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant vid försäljning till engrossister under tiden från och med den 1 mars 1936 till och med den 28 februari 1937, sedan därifrån dragits den i noteringen ingående grossistrabatten 4 procent. Det sålunda framräknade effektiva krossmelispriset utgör grundtalet för betprisberäkningen. För 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt utgör priset 7 gånger ovannämnda grundtal (= grundpriset); dock att sagda grundpris icke må, med undantag som följer av bestämmelserna i 3 § andra stycket, understiga 2 kronor 25 öre.

För varje $\frac{1}{10}$ procent ökning eller minskning i medelsockerhalten röner betpriset ett tillägg eller avdrag av $\frac{1}{160}$ av grundpriset.

Utöver det betpris, som bolaget med tillämpning härav skall erlägga, betalar bolaget ett särskilt tillägg av 12 öre per 100 kilogram sockerbetor.

Dessutom åtager sig bolaget även beträffande 1936 års sockerbetsodling att lämna särskilt fraktbidrag till betodlarna enligt samma grunder som för 1931.

3 §.

Bolaget åtager sig att bestrida 8.5 procent av kostnaderna för den i 6 § omnämnda nämnden.

Vidare förbinder sig bolaget att ej låta någon betodlare ingå eller övertaga betodlingskontrakt för 1936, innehållande bestämmelse om det i 2 § angivna minimipriset av 2 kronor 25 öre eller det i nämnda paragraf omförmälda tillägget av 12 öre, med mindre betodlaren avlämnar en vederbörligen underskriven förbindelse, enligt bilagda formulär,¹ angående betarbetarlönerna 1936 och bestridande av vissa kostnader. Samtliga sådana underskrivna förbindelser skola av bolaget, på anfordran, överlämnas till den i 6 § omförmälda nämnden.

Vad betodlare enligt § 2 i förberörda förbindelse är skyldig betala skall bolaget innehålla å den odlaren tillkommande betlikviden. Sålunda innehållna belopp har bolaget att, på anfordran, redovisa till nämnden.

4 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leverandsdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

5 §.

Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolags priskurantpris å krossmelis (KM) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å KM åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å KM bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris för sagda sockersort ej behöver tillämpas än 31 öre per kilogram för en försåld kvantitet inom hela landet av 190,000 ton — här i inbegripna jämväl försäljningar av svenska sockerfabriksaktiebolaget — samt 30 öre per kilogram vid försäljning därutöver.

6 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer (statens sockernämnd).

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 5 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dyligt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

7 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatser å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass ävensom att ej under nämnda tid införes accis å socker.

8 §.

Detta kontrakt gäller från och med den 1 mars 1936 till och med den 28 februari 1937.

¹ Se bilaga Aa.